

Groot-hoefbladboorder (*Hydraecia petasitis*)
Jubbega 17-08-2014 (Foto: J.Brinkgreve)
Zie bl.24

Wereldbladroller (*Crociosema plebejana*)
(Foto: J. Brinkgreve) Zie bl. 24

Malvabandspanner
(*Larentia clavaria*)
Foto: J.Brinkgreve)
Zie bl. 23

Satijnlichtmot (*Palpita vitrealis*)
Jubbega 31-10-2014
(Foto: J. Brinkgreve) Zie bl. 24

aardige gelegenheid om even te wijzen op de Friestalige fauna-app die in november 2014 het licht zag. De naam is Fauna yn Fryslân. De gratis te downloaden app geeft informatie over tweehonderd diersoorten, van eencelligen tot en met de vogels. Hij tot stand gekomen met steun van de provincie, It Fryske Gea en de BFVW. In de technische realisatie speelde Naturalis Leiden een hoofdrol. Ik mocht de biologische inhoud verzorgen. Zoek maar eens de Gielegou (Wielewaal) op, dan hoor je me zelfs zingen! Net als bij de natuurboekjes is ook hier de combinatie van natuur en het Fries het belangrijkste doel.

Terugblik op een jaar rond vlinderen in mijn tuin Jan Brinkgreve

Toen Gerrit mij vroeg of ik een artikeltje wilde schrijven over mijn bevindingen van het jaar 2014 heb ik direct ja gezegd. Dit kwam mede doordat ik tijdens de determinatiedag een sfeer proefde bij Jannie en Siep thuis, die onmiddellijk uitnodigde iets bij te dragen, zelf actief te worden. Het was mijn eerste determinatiedag, maar kon helaas door omstandigheden niet al te lang blijven. Toch heb ik in korte tijd naast Jannie en Siep nog een aantal interessante mensen ontmoet met een hoop kennis in pacht. Naast mij zat bijvoorbeeld Anneke die alle rupsen kent en gezien haar boek ook alle dwergspanners. Links van mij zat Gerrit, die gewoon op elke vraag een antwoord weet. Samen met Siep heeft Gerard mij tekst en uitleg gegeven welke lens te gebruiken bij de fotografie van vlinders. En dan ontmoet je ook nog de auteurs van de “Kleine vlinders van Nederland”, Joop Kuchlein en Leo Bot. Kortom, voor mij waren dit bijzondere momenten.

Terug naar de tuin. Ik had met Valentijn van Bergen afgesproken, dat we onze tuinen het jaar rond zouden determineren. De nachtvlinders zijn daarbij best wel intensief gevolgd. De resultaten werden verwerkt in Waarneming.nl. Gelukkig komen de gegevens door toedoen van Gerrit ook weer terecht bij de Vlinderwerkgroep Friesland. Gewerkt werd er met de vlinderlamp, vlinderval, smeer en kloppen. Onze tuinen zijn allebei groter dan een halve hectare en bevatten behalve bos, een vijverpartij met daaromheen een wilde tuin met interessante flora en fauna. Dit jaar had ik weer een redelijk aantal wilde orchideeën en zelfs een broedende buizerd. Maar ook hebben we een rozentuin. Een kruidentuintje maakt het compleet. Kortom, voor vlinders van alles wat.

Het aantal waargenomen nachtvlinders mag er zijn. Aan het eind van het jaar stond de teller bij mij op meer dan 500 nachtvlinders, waarvan zo'n 200 micro's. Ze varieerden van zeer algemeen tot zeer zeldzaam. Nou snap ik zelf niet zoveel van het begrip “zeldzaamheid” die de website Waarneming.nl hanteert. Even een voorbeeldje. De Malvabandspanner (*Larentia clavaria*) (**foto bl.15**) had twee jaar geleden nog de status: zeer zeldzaam. Sinds vorig jaar is zijn status veranderd in: vrij algemeen. Wanneer je vervolgens naar het verspreidingskaartje kijkt, zie je dat er slechts vier waarnemingen zijn ingevoerd in heel Nederland. Nou ja, niet te zwaar aan tillen denk ik dan maar. Ik heb hem nu twee jaar op rij in mijn tuin kunnen fotograferen en ben benieuwd of deze spanner zich volgend jaar weer laat zien.

Ook de Diana-uil (*Griposia aprilina*) bezocht de afgelopen twee jaar onze tuin. Vorig jaar meldde Valentijn enthousiast, dat *G. aprilina* ook bij hem op het doek zat. Direct tegen ons aan op nog drie plekken, dus totaal vijf. Daarnaast zijn er nog maar drie andere waarnemingen buiten deze kolonie, n.l. één in Noord-Holland en twee bij Maastricht. Dat maakt zo'n vlindertje toch wel bijzonder.

Tussen de ruim 500 soorten bevinden zich toch een aantal vlinders, die door hun voorkomen opvallen. Van sommige is het de enige of soms de eerste waarneming van Friesland of zelfs van heel Nederland. Ik baseer dat dan wel op gegevens die van de verspreidingskaarten van Waarneming.nl afkomstig zijn. Voor mijn tuin geldt dat voor ruim 20 soorten en dat vind ik dan toch wel weer interessant. Ik vraag me daarbij wel af of ik dan de enige ben waar b.v. zo'n zeldzame micro komt aanwaaien of dat andere waarnemers het gewoon niet zien of dat het hen minder boeit. Ik wil er toch een paar noemen. Neem nou de Nonnetjeszwammot (*Triaxomera fulvimitrella*). Toen ik hem eind mei vorig jaar invoerde, was er drie dagen eerder een exemplaar bij Leeuwarden aangetroffen. Aan het eind van het jaar bleken deze twee vlindertjes de enige waarnemingen van de soort, niet alleen voor Friesland, maar zelfs voor heel Nederland. Op 20 september landde er op het doek, een voor mijn tuin nieuwe soort, met volledig doorschijnende vleugels. Het bleek de Satijnlichtmot (*Palpita vitrealis*) (foto bl. 15). Een hele bijzondere verschijning. Eind oktober meldde *P. vitrealis* zich nog een keer. Ook deze melding bleek de enige voor Friesland te zijn. Een van de laatste micro's die mijn tuin bezocht, was de Wereldbladroller (*Crociosema plebejana*) (foto bl. 15). Een onopvallend vlindertje dat na het invoeren het enige exemplaar zou blijken te zijn die in Nederland is waargenomen in het jaar 2014.

Tot slot nog even een bijzondere uil. Op 17 augustus dwarrelde een voor mij veel te grote Aardappelstengelboorder (*Hydraecia micacea*) op het doek. Ik stond direct op scherp. Na het determineren kwam ik uit op de Groot-hoefbladboorder (*Hydraecia petasites*) (foto bl. 15). Er was van deze soort tot dan toe nog geen enkele melding bekend. Nu begon ik me toch wat achter de oren te krabben. Weer een soort die in 2014 nog nergens in Nederland was waargenomen? Een admin van Waarneming.nl kwam uit op *H. micacea*. In mijn reactie meldde ik, dat ik *H. micacea* goed kende en dat dit exemplaar duidelijk groter was. De admin merkte op, dat vrouwtjes van *H. micacea* ook erg groot kunnen zijn. Ik heb hem tot slot maar aangepast.

Toen kreeg ik steun uit onverwachte hoek. Gerrit Tuinstra had de dialoog op Waarneming.nl gevolgd en was er zelf van overtuigd, dat ik toch goed zat. Gerrit had het verhaal zelfs voorgelegd aan mensen die de soort goed kenden. Ook die bevestigden dat het inderdaad ging om *H. petasites*. Niet veel later kwam dezelfde admin terug op zijn besluit. Hij vroeg mij nog even de voorvleugel te meten en vast te stellen welke kleur de achtervleugel had. Vlak daarna werd de soort goedgekeurd en daarmee voor Nederland de enige waarneming van de Groot-hoefbladboorder (*Hydraecia petasites*).

Door de toch ietwat verschillende biotopen, Valentijn heeft relatief meer gemengd bos, is er toch een verschil opgetreden in waargenomen soorten. Dat verschil vertaalde zich in ongeveer 130 soorten. Wij zijn tevreden met dit experiment. Ik hoop dat we komend seizoen ons steentje (vlindertje) weer bij kunnen dragen en zo meehelpen met het in kaart brengen van de verspreiding van onze inheemse vlinders. Ik wens iedereen een fijn vlinderseizoen toe met veel leuke en interessante waarnemingen.

Ik heb er eigenlijk wel weer zin in.

Inventarisaties nachtvlinders in 2014 Gerrit Tuinstra

Inleiding

In 2015 heb ik in verschillende terreinen naar nachtvlinders gekeken. Verschillend in de zin van de ligging van de gebieden, alsmede de natuurtypen binnen de terreinen. De focus lag op drie gebieden; het Lauwersmeergebied, de Duurswouderheide en een combinatie van de Twijzeler Mieden en de Hege Bult langs het Prinses Margrietkanaal ten westen van Drogeham. Alle drie terreinen, m.u.v. een klein deel van het inventarisatiegebied in het Lauwersmeer, dat van Defensie is, zijn in eigendom van Staatsbosbeheer, waarvan vergunning werd verkregen voor het betreden van de gebieden.

Het Lauwersmeergebied is bij de meeste mensen wel bekend. Het is een zeer gevarieerd gebied met bossen, fraaie graslanden en moerasachtige gebieden. Het deel van Defensie betreft een gebied met zoute kwel, waardoor er in een deel van het gebied een bijzondere zoutminnende vegetatie voorkomt. Het onderzoek dat ik daar sinds 2003 doe beperkt zich overigens niet tot de “natuurgebieden”, maar met regelmaat worden ook de bebouwde kom, wegbermen en de haven bezocht, wat soms leuke waarnemingen oplevert. Dikwijls sta ik met de lamp op plekken waar ik al eerder stond, maar ook worden nu en dan nieuwe plekken gezocht om de lamp neer te zetten of in de avond doorheen te struinen op zoek naar micro’s.

Ook de Duurswouderheide zal bij veel mensen wel bekend zijn. Het is het grootste heideterrein in Friesland. Het gebied kent natte en droge heide en er liggen verschillende vennen en pingoruïnes. Rondom de heide liggen bossen, met name naaldbossen en hier en daar delen met wat meer loofhout. De heide wordt begraasd door schapen. Ik had toestemming om met de auto de paden rondom de heide en van oost naar west, dwars over de heide, te berijden om op de goede plekken te kunnen nachtvlinderen. Langzaam rijden was een must om o.a. de schapen niet te verstoren.

De Twijzeler Mieden en de Hege Bult liggen weer in een heel ander deel van Friesland en hebben een totaal ander natuurtype. In de Twijzeler Mieden liggen uitgestrekte moerasachtige vegetaties, waardevolle (blauw)graslanden en (broek)bossen. Het gebied is wat minder toegankelijk (vooral met de auto) dan de andere gebieden en ook geschikte plekken voor de lamp zijn er wat schaarser. Met regelmaat werd ’s nachts de welbekende roep van de roerdomp gehoord en nu en